

MAZBUT VAKIFLARIN TÜZEL KİŞİLİĞİ VE VAKIF ÜNİVERSİTELERİNE KURUCU ÜYE OLMA EHLİYETLERİ

Doç. Dr. Kemal ÇEVİK

Gazi Üniversitesi

İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Öğretim Üyesi

I. Genel Olarak

B elirtmek gerekir ki, Anayasa'nın 130. maddesinin ikinci fıkrası hangi vakıfların vakıf üniversiteleri'nin kurucu vakıfları ehliyetini haiz olacağı yolunda bir ayrım getirmemiştir. Başka bir ifade ile Anayasa koyucu mazbut vakıfların mı? mülhak vakıfların mı? yeni ve diğer vakıfların mı? Hangilerinin üniversite kurabileceklerini düzenlememiş gencl bir ifade kullanarak, vakıfların üniversite kurabileceklerini hükme bağlamıştır. Bu halde mer'i mevzuattaki diğer şartlar yerine getirildiğinde, Türk pozitif hukukunda düzenlenmiş bulunan bütün vakıflar, vakıf yüksek öğretim kurumu (Vakıf Üniversiteleri) kurabileceklerdir. Burada Türk Vakıf mevzuatında düzenlenmiş olmakla birlikte doktrin tarafından üzerinde yeterince durulmamış bulunan, mazbut vakıfların tüzel kişilikleri üzerinde durmak istiyorum. 2762 sayılı Vakıflar Kanunu'nun 1. maddesinde mazbut vakıflar şu şekilde tavsif edilmiştir.

Birinci teşrin 1926 tarihinden önce vücut bulmuş vakıflardan;

A- Bu kanundan önce zaptedilmiş bulunan vakıflar

B- Bu kanundan önce idaresi zaptedilmiş olan vakıflar

C- Mütevelliliği bir makama şart edilmiş olan vakıflar

D- Kanunen veya fiilen hayri bir hizmeti kalmamış olan vakıflar

E- Mütevelliliği vakfedenlerin ferilerinden başkalarına şart edilmiş vakıflar

Vakıflar Umum Müdürlüğüne idare olunur. Bunların hepsine mazbut vakıflar denir.

Mütevelliliği vakfedenlerin ferilerine şart edilmiş vakıflara mülhak vakıflar denir. Bunlar mütevellileri tarafından idare olunur.

Mütevelliler Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün ve Genel Müdürlük de(1) İdare Meclisi'nin kontrolü altındadır.

Vakıflar Kanunu'nun 6. maddesi ise; "Umum Müdürlüğün idare ve temsil ettiği vakıflar da bir küll halinde hükmi şahsiyet sayılır." düzenlemesini getirmiş, 7. maddesinde; "... vakıfların mahkeme

(1) Resmi Gazete dışında hazırlanmış metinlerde "de" yerine "ve" ibaresi kullanılmaktadır. (R. G. 2447 - 24.3.1981). Yanlış ve hatalıdır.

veya kütüğüne kaydedilmiş olup olmamaları şahsiyetlerine halel getirmez. Şimdiye kadar tescil edilmemiş olan mülhak ve mazbut vakıfların bu kanun hükümlerinin yürürlüğe girmesinden

itibaren beş yıl içinde vakıflar kütüğüne kaydedilmeleri mecburidir. Bu müddet içinde kaydedilmemiş olanlar yine hükmi şahsiyetlerini kaybetmezler. Ancak kayıt ile mükellef olanlar mesul olur ve mülhak vakıflar hakkında 36. madde tatbik olunur." 36. maddede; Müddeti içinde kısmen veya tamamen kütüğe kaydedilmeyen vakıflar mazbut vakıflar arasına alınır yolunda düzenleme getirilmiştir. Görülüyor ki, Vakıflar Kanunu açıkça mazbut vakıfların tüzel kişiliği haiz olduğunu kabul etmiştir. Ancak Kanun'un 6. maddesinde belirtilen "...kül halinde hükmi şahsiyet..." kavramının üzerinde evveliyetle durmak gerekir. Zira, kül halinde hükmi şahsiyet tabiri Türk pozitif hukukunun tüzel kişiliklerle ilgili düzenlemelerinden farklı bir düzenlemedir. Diğer taraftan biraz önce zikrettiğimiz Vakıflar Kanunu'nun 7. maddesinin birinci ve ikinci fıkrası ile uyum sağlamamaktadır. Zira, 7. maddede; şimdiye kadar tescil edilmemiş olan mazbut vakıfların bu kanun hükümleri yürümeğe başladığından itibaren beş yıl içinde vakıflar kütüğüne kaydedilmeleri mecburi tutularak, bu müddet içinde kaydedilmemiş olanların yine hükmi şahsiyetlerinin devam edeceği belirtilmektedir. Maddede, mazbut ve mülhak ayırımı yapılmadan, kanunun 1. maddesinde düzenlenmiş bulunan mazbut vakıfların adeta ayrı ayrı tüzel kişiliklerinin varlığını benimsemiş bulunmaktadır. Türk mer'i mevzuatının tüzel kişilerle ilgili normlarına bu madde böylece uyum sağlamaktadır.

Gerçek kişilerin yanında yer alan amaç (Gaye) topluluklarına tüzel kişilik 19. yüzyılın başında verilmiştir(2). Sonradan tüzel kişiler için hukuki şahıslar deyimi kullanılmıştır. Gerek manevi şahıslar, gerekse hukuki şahıslar deyimleri Alman hukukuna aittir. Bugün Alman hukukunda tüzel kişi karşılığı olarak "Juristische Person" deyimi kullanılmaktadır(3).

İsviçre Medeni Kanunu'nun Fransızca metni, insanlar için fizik şahıslar (Personne Physique) tüzel kişiler için de manevi şahıslar (Personne Morale) deyimlerini kullanmaktadır(4).

II. Doktrinin Görünüşü

Medeni kanunumuz tüzel kişi kavramını belirtmek üzere hükmi şahıs deyimini kullanmaktadır. Nitekim Medeni Kanunumuzun hükmi şahsiyet kenar başlığı taşıyan 45. maddesinin; "... Başlı başına mevcudiyeti haiz olmak üzere teşekkül eden cemiyet ve şirketler ile kendilerine has bir mevcudiyet ve muayyen yapısı bulunan müesseseler (yani vakıflar) sicillerine kayıtlarını icra ettirmekle şahsiyet iktisap ederler," yolundaki düzenlemesi ile tüzel kişiliğin genel olarak nasıl kazanılacağını belirlemektedir. Öğretide bazı meslektaşlar tüzel kişi veya hükmi şahıs yerine ferdi ve kollektif şahıslar ayırımını yapmaktadırlar. Ancak, öğreti ve uygulamada, Kanuni deyim olan hükmi şahıs deyimini yerleşmişti. Yeni düzenlemelerde ve Anayasamızda ise tüzel kişilik deyimi benimsenmiştir ve yaygın olarak kullanılmaktadır. ÖZSUNAY; "İsviçre Medeni Kanunu'nun Almanca metninden, ve yerleşmiş İsviçre öğretisinden yararlanarak hükmi şahıs yerine hukuki şahıs deyiminin kullanılmasının daha doğru olacağını ileri sürmektedir."(5). Terim tartışmaları ile konudan uzaklaşmamak için, hükmi şahıslarla ilgili Medeni Kanun'un 45. maddesindeki düzenleme ile de Vakıflar Kanunu'nun 6. maddesiyle getirmiş bulunan kül halinde hükmi şahsiyet kavramı arasında irtibat bulunmadığına işaret etmek isterim. Zira, 45. maddede kendilerine has bir mevcudiyeti ve muayyen gayesi bulunan müesseselerin sicillerine kayıtlarını icra ettirmekle şahsiyet iktisap edecekleri belirtilerek Vakıflar Kanunu'nun 7. maddesindeki düzenlemeyle, yani mazbut vakıfların ayrı ayrı sicile kaydını düzenleyen maddeyle uyum içinde olduğu belirtmek yerinde olur.

(2) Özsunay, E.: Medeni Hukukumuzda Tüzel Kişiler, sh. 3 İst. 1986

(3) Özsunay, E.: a.g.e., sh. 4

(4) Charbonnier, Droit Civil, Tom.I, Sh. 67. Paris 1978

(5) Özsunay E.: sh. 7

ONAR'a göre; "mazbut vakıflar ve bunların devlet namına Evkaf Nezareti tarafından idaresi hukuki yapılarını hiç değiştirmemiştir. Bunların her birinin ayrı ayrı statüleri yani Vakfiyeleri vardır. Bu Vakfiyeye göre idare edilecekleri cihetle gayeleri ve idare tarzları birbirinden farklı olabilir. Her birinin müstakil hukuki varlığı ve patrimonu da mevcuttur. Organları da hukuken ayrıdır. Gerçi Evkaf Nezareti bunları idare etmekte ise de her birine ayrı ayrı müteveli ve müteveli kaymakamı yani ayrı temsilci tayin eder. Binaenaleyh her birinin hükmü şahsiyeti, patrimonu, statüsü ve organları hukuken diğerinden ayrı ve müstakildir. Müsterek ciheti mütevellilerin Evkaf Nezareti emir ve murakabesi altında çalışması ve her birinin doğrudan doğruya Evkaf Nezareti tarafından idare edilmeleridir. Aralarında hukuki bir rabıta ve birlik yoktur."(6).

ONAR, Evkaf Nezareti zamanındaki mazbut vakıflar hakkında söylediğinin tersini Cumhuriyet dönemi mazbut vakıflar için söylemektedir. Vakıflar Kanunu yazara göre; mazbut vakıfların hukuki yapısını değiştirmiştir. Kanun muhtelif menşelerden gelen bütün mazbut vakıflar arasında tam bir füzyon yapmış, bunların ayrı hükmü şahsiyetlerini tek şahsa kalbetmiştir. Bu tek hükmü şahıs Vakıflar Umum Müdürlüğü patrimonu ve organlarda Vakıflar Umum Müdürlüğü organlarıdır. Vakıflar Umum Müdürlüğü bu mazbut vakıfların idaresi bakımından bir idare hükmü şahsı, bir amme müessesesi mahiyetindedir(7).

ÖZSUNAY da "Vakıflar kanuna göre, Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından yönetilen ve temsil lanan vakıfların tümüyle bir tüzel kişiliğe sahip olacaklarını kabul etmiştir."(8).

Aynı konuda HATEMİ, ONAR'ın görüşüne yakın bir görüş ileri sürmektedir(9).

III. Görüşümüz

Kanaatimizce, görüşlerini belirlediğimiz hukukçular 2762 sayılı Vakıflar Kanunu'nun üzerinde durduğumuz 7. maddesi ile Medeni Kanunun 45. maddesindeki düzenlemeleri nazara almadan böyle bir sonuca varmışlardır. Diğer taraftan, kül halinde hükmü şahsiyetle ifade edilmek istenen nedir?; biraz önce de belirttiğimiz gibi kül halinde hükmü şahsiyet kavrama Türk Hukukuna yabancıdır. Vakıflar Kanunu'nun 7. maddesinde ki düzenlemeye uygun olarak mazbut vakıfların ayrı ayrı tüzel kişiliklerinin olduğu sonucuna varılarak kanunun yanlış yorumlanmasından vazgeçilmelidir.

Konuya açıklık getirilmesi bakımından ayrıca bir hususa deyinmek istiyorum. Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasıyla birlikte ülkenin yeni bir hukuk düzenine kavuşturulması çalışmalarını başlatmıştır. Bu cümleden alarak, Türk toplum hayatında önemli yeri olan Medeni Kanun 4 Ekim 1926 tarihinde yürürlüğe girmiş ve vakıf yerine tesis müessesesi getirilmiştir. Ancak, XIX. Yüzyıl başlarında, Osmanlı İmparatorluğu'ndaki taşınmaz servetin üçte ikisini oluşturduğu batılı yazarlarca tahmin edilen Cumhuriyet öncesi Vakıflar, Medeni Kanun'un kapsamı dışında bırakılmıştır. Kanunu Medeninın Sureti Mer'iyet ve Şekli Tatbiki Hakkındaki kanun 8. maddesiyle; "... Kanunu Medeninın mer'iyete vaz'ından mukaddem vücuda getirilen evkaf hakkında ayrıca bir tatbikat kanunu neşrolunur" denilmek suretiyle Cumhuriyet öncesi vakıfların kanuni bir düzenlemeye tabi tutulması öngörülmüştür. Yeni Kanun'u hazırlamak için İsviçre'den Prof. M. Leemann getirilmiştir.

Prof. M. Leemann'ın 5 Eylül 1929'da tamamladığı taslakda her vakfa ayrı tüzel kişilik tanıyan ve zürri vakıflar dışında bütün vakıfların idaresi Vakıflar Genel Müdürlüğüne veriliyordu. Bu taslaklardan sonra, Prof. M. Leemann'ın da katıldığı özel bir komisyon oluşturulmuş ve başka bir taslak hazırlanmıştır. Bu taslaklar, Bakanlar Kurulunca oluşturulan başka bir komisyonda incelenmiş ve

(6) ONAR, s. s.: İdare Hukuku, sh. 6701-689

(7) Öztürk. N. Menşei ve Tarihi Gelişimi Açısından Vakıflar, sh. 95. Ankara 1983

(8) Özsunay, E.: a.g.e., sh. 356, 357

(9) Hatem. H.: Medeni Hukuk Tüzel Kişileri İst. 1979. Sh. 435.

zürri vakıflar dahil bütün vakıfların Genel Müdürlükçe yönetilmesini öngören bir taslak ortaya çıkmıştır.

Bu tasarı, Şurayı Devlet Tanzimat Dairesince incelenmiş, tüzel kişilik ve idare yönünden aynı esaslar benimsenmiştir. Tasarının Şurayı Devlet Heyeti Umumiyesinde "mazbut" ve "mülhak" vakıf ayrımına yer verilmiştir. Bu son tasarı, bakanlıkların görüşü alındıktan sonra Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne sevk edilmiştir. Tasarı, Adliye Encümenince incelenmiş ve 2-VII-1934 gün ve Esas1/395, Karar/43 numaralı mazbata düzenlenmiştir. Bu mazbatada "*Her vakıf bir hükmi şahsiyet olarak kabul edilmiştir*" denilmektedir. Ancak, seçimlerin yenilenmesi nedeniyle tasarı hükümsüz kalmış ve Hükümetin tasarımı benimsememesi üzerine Adliye Encümeni konuyu yeniden inceleyerek düzenlediği 2-V-1935 gün ve Esas 1/41, Karar/21 numaralı mazbatada bu görüşten vazgeçilmiş ve aynen; Encümende uzun konuşmayı mucip işlerden birisi de vakıfların ehliyeti hukukiyeleri meselesi oldu. Mülhak vakıfların ayrı ayrı birer hükmi şahsiyet sayılacaklarına kuşku yok ise de Umum Müdürlükçe idare edilen vakıflardan her birinin şahsiyetlerini muhafaza edip etmeyecekleri mucibi münakaşa oldu. Lâyhada her vakfın bir hükmi şahsiyet olduğu kabul olunmuş ancak Umum Müdürlükçe idare olunan vakıfların gelir - masraf ve borç noktasından bir bütün teşkil edeceği yazılmıştır. Bunun sebebi şu idi: Her vakfın ayrı ayrı bir ismi, ayrı gayesi ve muayyen şartları vardır. Bunlar gerek vakıf kütüğüne gerekse tapu siciline ayrı ayrı kaydolunacaklar. Bunların Umum Müdürlük tarafından idare edilmeleri bu gayelerin ve şartların bertaraf edilmesini icap etmeyip şartlar ve gayeler içinde yaşatılacaklardır. O halde, her vakıf ayrı ayrı bir varlığa sahiptir. Yalnız bunların gelir, masraf ve borç noktasından bir bütün nevama bir konfederasyon teşkil edecekleri düşünülmüş ve onun için madde böylece yazılmıştır.

Bu seferki müzakerede mazbut vakıfların Umum Müdürlük tarafından temsil olunacağına masraf gelir ve borç noktasından bir bütün teşkil edeceklerine göre her birinin hukuki manada ayrı bir şahsiyet olarak kalmaları doğru olmayıp her birinin gayelerine ve şartlarına göre idare edilseler bile bu takyid mevcut bir hükmi şahsiyetin salahiyetlerini takyid ve tahdit etmek olacağından Umum Müdürlüğün idare ettiği vakıfların bir küll halinde hükmi şahsiyet sayılması doğru olacağı fikri üstün geldi ve 6. madde bu esasa göre düzenlendi denilmiş, fakat 7. maddenin mazbut vakıfların ayrı ayrı tes-cil edilmesinin nedenleri üzerinde durulmuştur.

Oysaki; İsviçre Borçlar Kanunu 552, 553, 559. maddelerinde işaret edildiği gibi İsviçre, Avusturya ve Alman hukuk guruplarında benimsenmiş tüzel kişilik kavramları ile Türk Hukukunun tüzel kişilik normları arasında farklılıklar vardır. İsviçre hukuku sisteminde, tüzel kişilikleri olmayan toplulukların tüzel kişi gibi borç altına girebileceği, davalı ve davacı olabileceği, iflas edebileceği kabul edilmiştir. Dikkat edilecek olursa İsviçre hukuk sistemi, tüzel kişiliği olmayan toplumların, bağımsız bir mameleke sahip olduklarını hükme bağlamıştır. Nitekim Türk kanun koyucusu, Ticaret Kanunu'nun 14. maddesinde "*Ticari bir işletmeyi kısmen dahi olsa kendi adına işleten kimseye tacir*" derken, maddenin İsviçre Borçlar Kanunundaki karşılığı metnini değiştirmiştir. Zira İsviçre metninde ticari bir işletmeyi kendi adına veya bir adi şirket adına işleten kimseye tacir denilir denmektedir. Ticaret Kanunu'nun 1957'de kabul eden kanun koyucu, adi şirketin Türk kanunlarında tüzel kişiliği olmadığı ve şirketin taraf ehliyeti bulunmadığından, tacirin tanımındaki adi şirket tabirini kaldırmış yerine kısmen dahi olsa tabirini eklemiştir.

1935 yılında kabul edilen 2762 sayılı Vakıflar Kanun tasarıını hazırlayan İsviçreli Prof. Leemann'ın 7. maddeyi düzenlerken bu noktayı nazardan hareket ettiği -yani İsviçre hukukunda tüzel kişiliklerin bağımsız mal varlığına sahip olacakları haklara ve borçlara ehil oldukları- düşüncesindeyiz. Bu hususlar ise tüzel kişiyi tarif eden hususlardır. Aradan epey zaman geçmiş olmasına rağmen konunun gündeme tekrar getirilerek bu açıdan tekrar tartışılmasında yarar umuyorum.

Nitekim, Danıştay I. Dairesi Esas 1988/13 Karar 1988/44 kararının sonuç bölümünde; "*Bu*

açıklamalardan, Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün idare ve temsil ettiği Vakıfların, Genel Müdürlüğü'nün kendi tüzel kişiliğinden ayrı bir özel hukuk tüzel kişiliği oluşturduğu anlaşılmaktadır. Bu husus kanunun 7. maddesiyle de ayrıca teyit edilmiştir; yolunda içtihadımı belirlemiştir.

SONUÇ

Mazbut Varlıkların mer'i mevzuata uygun olarak, tüzel kişiliklerinin uygulamada da kabul edilmesiyle;

1. Osmanlı İmparatorluğu'ndan intikal eden vakıfların mal varlıklarının tesbiti kolaylaşacaktır.
2. Bu vakıfların gelirleri bankalarca resmi mevduat üzerinden değil özel ticari mevduat üzerinden işlem görebilecektir.
3. Taraf ehliyetleri sebebiyle, tüzel kişilerin; üniversite, şirket ve özel finans kurumlarının kurucusu olabileceklerdir.
4. Mahkemelerde uzun süre devam eden uyuşmazlıklar kısa sürede çözüme kavuşturulabilecektir.

TARTIŞMA

BAŞKAN — Sayın Kemal ÇEVİK'e biraz zaman vakfettik; ama, uzatmalı da olsa, zor bir konuyu kısa bir süre içerisinde derleyip, toparlayıp sunduğu için teşekkür ediyorum.

Yalnız, tartışmayı açmadan önce, bir-iki noktaya, bir-iki remarkla işaret etmek istiyorum. Ergun ÖZSUNAY, herhalde notundan yanlış okumuş olması lazım. "Hakiki şahıslar" değil, "Hukukî şahıslar" demiş olması lazım. Çünkü, yabancı doktrinde Almanlar yurtdışı perzonun derler, yani hukukî şahıslar demektir. Fransızlar da personnes jüridique diyorlar, yine hukukî şahıs mânâsında. Tüzel kelimesi bizde hukukînin karşılığı olarak türetilen Türkçe bir kelimedir. Tüzel kişilik zaten, hukukî kişilik demektir.

Doç. Dr. Kemâl ÇEVİK — Sayın Başkan, notumda buyurduğunuz gibi.

BAŞKAN — Evet, hukukî şahsiyet olacak. Herhalde atfı nazar ederken gözlüğünüzü takmadınız.

Doç. Dr. Kemal ÇEVİK — Sayın Başkan, çok az zaman tanıdığımız için, bitirme gayreti ile orada büyük hata yaptık, özür dilerim.

BAŞKAN — Bir-iki noktaya daha temas edeyim.

Türk Medenî Kanunu ve bazı mevzuatımızda, bizde de tüzel kişiliği olmayan topluluklara, şahıs topluluklarına, kişilik değil de, davacı, davalı olma hakkı, bazı mamelekî haklar elde etme yetkisi tanınmıştır. Medenî Kanun'da bu var. Bunların en başında geleni miras ortaklıkları. Ayrıca da, tüzel kişiliği düzenleyen maddeleri içerisinde, Medenî Kanun'da bu belirtilmiştir. Son olarak da, 3402 Sayılı Kadastro Kanunu'nda, 44 veya 46'ncı maddelerde bu toplu konut yönünden tanınmış bulunmaktadır.

Ayrıca, adi ortaklıklar bizde de var. Kendisi zaten Ticaret Hukuku profesörü; ama, borçlarla ticaretin arasındaki bir müessese bu. Adi ortaklıklar bizde de suje olarak kabul ediliyor. Kemâl Bey'in ilginç noktaf nazarı, şu ise, ben de o görüşe katılıyorum; yani, bir kül halinde hükmi şahsiyet lafı, hukukî bir laf değildir. Bugünkü, 2547 sayılı Kanunumuz, üniversitelerin her birinin tüzelkişi olduğunu söylemektedir. "Bütün üniversiteler kül halinde tüzelkişidir" dersek, bunun anlamı yoktur; yani, kişiliği yoktur o zaman. Herhangi bir üniversitenin de kişiliğini bulmak mümkün değildir.

Kişilik ya vardır, ya yoktur; kül halinde, bütün halinde verilemez.

O nedenle, Leemann'ın yapmış olduğu o tasarı ve tasarıdaki görüşleri, hukukî açıdan daha doğrudur. Mazbut vakıfların her birinin ferda fert ayrı tüzelkişi olarak tanınması gerekir. Belki bu olmazsa, bir yasa ile, bir kanunla değiştirilebilir, düzeltilebilir. Yarın zaten panelde, bu konular konuşulacak. Bendeniz de panelist olarak o panelde varım. Belki bu noktaya işaret edebilirim.

Efendim, şimdi sabahki toplantımız uzadığı için, 15.00'te bitmesi lazım gelen toplantımızı yarım saat tehirle bitirebileceğiz. Biz vaktinde bitirmiş oluyoruz; ama, bu konuşmayla ilgili tartışmalar için zaman ayırmak zorundayım.

Kemâl ÇEVİK arkadaşımızın tebliği ile ilgili soru sormak isteyen arkadaşımız var mı?

Buyurun Sayın AKINTÜRK.

Prof. Dr. Turgut AKINTÜRK — Efendim, Sayın ÇEVİK öğrencimiz olduğu için, kendisine biraz serzenişte bulunmak istiyorum. Tebliğinin konusu, "Vakıf Üniversitelerinin Hukukî Niteliği" idi. Ben demin onun için söz almadım. Onu da dinleyeyim, ondan sonra konuşayım istedim; ama, ekspozesi, "Mazbut Vakıfların Hükmi Şahsiyeti" oldu. Ben bekledim ki, "Vakıf üniversiteleri şu şu hükümlere tabidir, devlet üniversitelerinden şu şu farkları vardır; şu konuda özerktir, şu konuda değildir; bütçeleri şöyledir, öğretimleri böyledir, YÖK'e tabidir, değildir" konularının açıklanmasını bekledim. Daha çok, mazbut vakıfların hükmi şahsiyeti var mı, yok mu konusunu açıkladılar. Tebliğin ismi öyle olsaydı, daha isabetli olacaktı.

Bir noktaya değinmek istiyorum. Mazbut vakıfların Yüksek Öğretim Kurumu kuramayacağı, ancak yeni vakıfların kurabileceği şeklinde bir beyanda bulundu. Doğrudur, hiçbir zaman, hiçbir yerde, gerek 2547 Sayılı Kanun'da, gerek Anayasa'da böyle açık bir hüküm yok. Ancak, bizim bir Yüksek Öğretim Kurumu -dikkat buyurun, Anayasada ismi yüksek öğretim kurumudur, üniversite değildir. Herhangi bir kurum olabilir, bir meslek yüksek okulu da kurabilir vakıflar, fakülte de kurabilir, üniversite de kurabilir- kurabilmek için, vakıf senedinde bunun açıkça beyan edilmesi lazım. Biz, bunu arıyoruz. Vakfeden kişi, vakıf senedinde "Ben bir Yüksek Öğretim Kurumu kurulmasını arzu ediyorum" diyorsa, bu şart yerine gelmiştir. Ama, bir kimse, vakıf senedini düzenlerken "Ben bu Vakıfı Gurebayı müslimin için kuruyorum, hastahane yapılsın, fakir, fakara Müslümanlara bakılsın" diye kuruyorsa ve burada bir yüksek öğretim kurumundan, âli mektepten bahsetmiyorsa, bu şart var değildir, yoktur. Eğer vakıf senedinde rüştiyeden bahsediyorsa, rüştiye Yüksek Öğretim Kurumu değildir.

Ben demin söz almadım ikisini beraber cevaplandırayım diye. Sayın KARATAŞ, 1067 tarihinde Türkiye'de, Osmanlılarda medreselerin mevcudiyetinden bahsettiler, daha sonra da birtakım yüksek mekteplerden bahsettiler; mülkiyei şahane, tıbbiyeyi şahane, bari hümayun, vesair. Şimdi, yapılan vakıf senedi, 1067'den sonra, demek ki, 1067 tarihinde Türkiye'de, Osmanlılarda yüksek mektep varmış. İfadeniz öyleydi çünkü, 1067 senesinden sonra Türkiye'de yüksek mektepler var, Yüksek Öğretim Kurumları var. Peki, bunu bilen bir kişi, vâkıf, vakfeden, vakfiyesini düzenlerken "Rüştiye" yazarsa, mektebi âli demezse, siz bunu bu şekilde yorumlayabilir misiniz? Ben yarın, bütün malımı mülkümü vakfederek, fakir öğrencileri okutmak üzere bir vakıf kurarsam, hayır amacıyla, siz "Nasıl olsa bu hayır amacına gidiyor, fakir kızları da evlendirelim, aynı gayeye matuftur" diye bunu yapabilir misiniz? Vakfedenin iradesi hiçbir şekilde de değiştirilemez.

Medenî Kanun açık, 73 ve müteakip maddelerde vakıflar yazıyor açık açık. Vakıflarda eğer gaye, tahsis edilen mal eğer gayeye yetmiyor ise, o zaman vakfi ortadan kaldırmıyor kanun koyucu demekler gibi, infisah ettirmiyor. Vakfı, o amaca yakın gayeye çeviriyor. Ama, eğer gayenin tahakkuku mümkünse, yani hastahanedeki gurebayı müslimine bakmak imkânları varsa, siz bunu, Yüksek

Öğretim Kurumu şeklinde tefsir edemezsiniz.

Dolayısıyla, bizim buna dikkat etmek zorunluluğumuz vardır. Ben burada Yüksek Öğretim Kurulu üyesi sıfatıyla bulunuyorum; ama, Yüksek Öğretim Kurulu'nu müdafa etmek için gelmedim. Ama, devamlı surette üniversiteden, müşahhas bir olaydan bahsedildiği için; yani, vakıf üniversitelerinden değil de, belli bir üniversiteden bahsedildiği için, Bezm-i Alem Üniversitesi'nden bahsedildiği için, o kararın altında imzası olan kişi olarak söylüyorum.

Hepinizin bildiği gibi, daha evvel Türkiye, bir özel yüksekokullar olayı yaşamıştır. Her mahalde bir yüksekokul kurulmuştur. Ama sonradan, bunun Anayasaya aykırı olduğu iddiasıyla Anayasa Mahkemesi bunu iptal etmiş, Yüksek Öğretim Kurumları'nın ancak devlet eliyle kurulması yoluna gidilmiştir.

Sonradan yeni Anayasamız, Sayın KARATAŞ'ın beyan ettiği gibi, 130'uncu maddesiyle bunu açıkça ifade etmiştir; kime, kişilere değil, ticaret şirketlerine de değil, kâr amacı gütmeyen vakıflar, Yüksek Öğretim Kurumları açabilir şeklinde hüküm getirmiştir. Üniversite de olur, yüksekokul da olur, meslek yüksekokulu da olur, her şey olabilir. Yalnız, kanun bunu verirken, bunun kararını verecek olan organlara da, makama da, ağır sorumluluklar yüklemektedir. *"Bunları teker teker inceleyeceksiniz, bu şartlar varsa izin vereceksiniz, aksi takdirde, oraya giden kişiler yarın sokakta kalabilir. Çok az geliri olan bir vakıf, kalkar da bir üniversite kurarsa, oraya da yüzlerce öğrenci alırsa, iki sene sonra bunlar sokakta kalabilir, dikkat buyurun"* demektedir. Dolayısıyla birtakım şartlar getiriyor. Diyor ki, *"Bu üniversitenin en az iki fakültesi olacak; o ildeki veya o ilde yoksa civar ildeki üniversitenin düzeyinde olacak; daha aşağı düzeyde olamaz; üç sene içinde faaliyete geçecek; o düzeyi tutturamazsa, bütün emlakıyla birlikte öğrencileri başka bir üniversiteye devredeceğine dair taahhütte bulunulacak ve bu taahhüdün kabul edildiğine dair de o üniversitenin kararı olacak."* Ben üniversite kuruyorum, bunu yapamazsam Hacettepe'ye bağlayacağım dediğiniz zaman, Hacettepe'nin de bunu kabul etmesi lazım. Çünkü yüzlerce öğrenci bir anda Hacettepe'ye bağlanacaktır. Aileler feci durumda kalabilir, çocuklar sokakta kalabilir. Bunlar yaşandı Türkiye'de.

O itibarla biz Yüksek Öğretim Kurulu olarak, bu şartlara teker teker bakıyoruz; eğer, bu şartların tamamı varsa, *"Bu kurulabilir"* diyoruz. Şunu huzurunuzda samimiyetle ifade ediyorum ki: Kamuoyunda belki Yüksek Öğretim Kurulu vakıf üniversitesi kurmaya pek sıcak bakmıyor, rakip üniversite gelmesin diye düşünüyor şeklinde bir zehap olabilir. Kesinlikle bu söz konusu değildir. Yüksek Öğretim Kurulu her zaman irfan yuvalarının kurulmasından yanadır; ama, üzerine yüklenen sorumluluğun da bilinci içindedir, yann veli ve öğrencilerin sokakta kalmasını önlemek amacıyla.

O itibarla, -Bezm-i Alem Üniversitesi'nden söz edildiği için söylüyorum- Bezm-i Alem'i vakfiyesinde âli mektep kurulmasına mütedair bir irade beyanı yoktur. Bu noksandır. Gurebayı müslimin için bir hayır müessesesi, bir hastahane kurulması vardır. Bu noksanlıktan ötürü, Yüksek Öğretim Kurulu, bu üniversitenin kurulması kararını iptal etmiştir. Nitekim, Danıştay da bizim bu kararımızı tasdik etmiştir, açılan davayı reddetmiştir.

Teşekkür ederim efendim.

BAŞKAN — Teşekkür ederiz.

Buyurun Sayın ATEŞ.

İbrahim ATEŞ — Efendim, genelde vakfiyeleri ve özelde Bezmi Alem Vakfiyeleri'ni inceleyen bir arşivist olarak arz etmek istiyorum. Sayın Hocamız, Merhum Bezmi Alem Valide Sultan'ın vakfiyesinde sadece sağlık hizmetleri üzerinde durulduğunu, vakfedilen varlığın sağlık için vakfedilmiş olduğunu belirttiler. Kanaatım, Vakfiyede belirtilen hususlar doğrultusunda, sağlık hizmeti, Bezmi Alem'in gerçekleştirilmesini istediği onlarca, yüzlerce hayrî, kültürel, insanî hizmetlerden sadece

birisidir.

Rüştiye mektebinden söz edilirken, bir deyim kullanılmaktadır vakfiyede; "Mektebi Münif" Münif kelimesi, "Yüce, âli mânâsınadır". Gerçi merhume o deyimden bir yükseköğretim kurumuna kastetmemiş olabilir, ama, o mektebe yücelik deyimini kullanmıştır ve ilim hizmetinin de insanımıza verilmesini irade etmiştir.

Sayın KARATAŞ Hocamızın da belirttikleri gibi, o tarihte bir üniversite deyimini olmadığından, vâkıfe Valide Sultan da ilmi irade ettiğinden, "Üniversite kurulması" şeklinde aykırı bir ifade de vakfiyede yer almadığından, kanaatımız bu vakıf adına bir üniversitenin kurulması, vâkıfenin iradesine aykırı değildir.

Arz ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim efendim.

Buyurun Sayın AVCI.

İnal AVCI — Sayın Başkan, müsaade ederseniz ben bu tebliğ konusu vakıf üniversitelerinin hukukî yapısı olduğu için, doğrudan doğruya konusu ile ilgili özel bir soru olacak Sayın ÇEVİK'ten. Kendileri nasıl algılıyorlar?

Şimdi, vakıf üniversiteleri kurulmasıyla ilgili, bu yıl içinde, önce yönetmelikte bir değişiklik, sonra Kanun Kuvvetinde Karamame'de bir değişiklik, en son da geçen hafta içinde Resmî Gazete'de yayınlandı, Kanun Hükmünde Karamame'nin bazı maddelerinde değiştirilerek vakıf üniversitelerinin kuruluşuyla ilgili yeni hükümler ortaya çıktı. Bu yeni hükümler muvacehesinde, -tabii esas eski kanun ve yönetmeliklerde de mevcuttu- üniversite kurulabilmesi, vakfın bir üniversite kurmasını o il veya civar illerdeki mevcut üniversiteler seviyesinin altına düşmemesi şartına bağlandı.

Şimdi bu o kadar subjektif bir konu ki, Sayın Hocamız biraz evvel söylediler, "Biz yeni irfan yuvalarının, yeni üniversitelerin kurulmasını istiyoruz, teşvik etmek istiyoruz" dediler. Fakat, şimdi fevkalade subjektif bazı değer yargılarına konuyu havale ettik gibi geliyor. Mesela, İstanbul'da bir üniversite, belki artık hiç kurulamayacak, bilemiyorum; çünkü, üniversite olarak İstanbul'da bakıyorsunuz, çok köklü bir İstanbul Üniversitesi var, Boğaziçi Üniversitesi var, bunların kimisi bir jenerasyon boyunca veyahut kimisi yüzyıllar boyunca gelişmiş. İstanbul Üniversitesi'ni dikkate alırsanız bunu söyleyebilirsiniz. Yeni kurulacak bir vakıf üniversitesi, -tabii denilecektir ki- birçok fakültesi olması gerekmez, bir-iki fakülteyle de kurulabilir ve yavaş yavaş gelişebilir. Ama, böyle bir-iki fakülteye de baktığınız zaman, hemen subjektif yargılarla karşı karşıya kalıyorsunuz. O ildeki benzeri fakültele bakacaksınız, o seviyeye nasıl çıkabileceksiniz? Belki bazı illerde mümkün olabilir, ama, gelişmiş illerde üniversite kurulmasının çok zorlaştırıldığı gibi bir intiba edindim.

Ayrıca, farzedelim böyle bir üniversite kuruldu, taahhüt veriyorsunuz, "Üç yıl içinde o seviyeye getireceğim" diyorsunuz. Demokles'in kılıcı başımızda. Kim takdir edecek; YÖK takdir edecek ve YÖK'ün takdiriyle siz, sürekli olarak "Acaba bu seviyeye geldim mi, biraz altında mı kaldım..." Çünkü, mukayeseyi diğer bir üniversite ile yapmaya başlıyorsunuz. Diğer bir üniversite ile mukayese yapınca, diğer üniversitenin seviyesi de artık, hem kamuoyunda, hem herkes için bir tartışma konusu olacaktır gibi geliyor. Yani, fevkalade subjektif birtakım esaslara bağlanmış.

Belki, buna karşılık bana denecek ki, "Başka çaresi yok." Başka çaresi yok tabii; fakat, bende uyanan intiba, hiç olmazsa, vakıf üniversiteleri kurulması fevkalade zorlaştırılmıştır. Bilmiyorum, sizin yorumunuz ne olacaktır?

Teşekkür ederim efendim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın AVCI.

Dinleyicilerden başka soru sormak isteyen var mı? Yok.

Buyurun Sayın KARATAŞ.

Prof. Dr. Şaban KARATAŞ — Efendim, şimdi Sayın AKINTÜRK Hocamızın yanlışlarını düzeltmeye kalksam, bir tebliğ lazım. Onun için, bir-iki noktaya işaret edeceğim.

Efendim, 1067 senesinde Nizamiye Medresesi kurulmuştur. Ben, belki de tarihçiler kadar fazla bilgili değilim; ama, bu mevzuda cahil de değilim. 1067'de Selçukluların Nizamiye Medresesi kurulmuştur. Selçuklu müessesesidir.

Buna benzer kısımlar var. Kendilerinin sahasına hiç girmeyeceğim, böyle birşey haddim değildir. Fakat, yorumları çok subjektif ve çok maksatlı. Bakınız, kanun vazın, 2547 Sayılı Kanunu, 2888 Sayılı Kanun'la değiştirmiştir. Orada, azası buldukları YÖK'ün, görevlerini sayarken, devlet üniversiteleri için, "*Devlet kalkınma planlarının ilke ve hedefleri doğrultusunda ve Yüksek Öğretim planlaması çerçevesi içinde yeni üniversite kurulmasına ve gerektiğinde birleştirilmesine ilişkin önerilerini ve görüşlerini Millî Eğitim Bakanlığı'na sunar*" demektedir. Vazifesi bundan ibarettir. Öneri ve görüş sunacak. Vakıf Üniversiteleri kurulmasıyla ilgili ek 3'üncü maddede de, "*Vakıflar veya birden fazla vakfın yetkili yönetim organlarının Yüksek Öğretim Kurumu kurma ile ilgili karar veya kararları, Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün olumlu yazısıyla birlikte ve aşağıdaki belgelerle Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı'na sunulur*" vesaire şeklinde devam ediyor.

Şimdi, Yüksek Öğretim Kurulu, belgeler üzerinde gerekli incelemeler yaptıktan sonra bunları görüş ve önerileriyle birlikte Millî Eğitim Bakanlığı'na sunar. Vazifesi bu.

Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün kanunla kendisine verilen yetkileri ve taktir hakkını kullanması, YÖK'ün takdirine ve murakabesine tabi değildir. Bu konuda, vakfiyenin değerlendirmesini yapmak, vakfiyenin içindeki iradenin bu gayeye uygun olup olmadığının kararını verme yetkisi, kanun vazının da açık muradına göre Vakıflar Genel Müdürlüğü'nündür.

Biz, Sayın AKINTÜRK gibi düşünsek, şu anda bildiğimiz 27 bin vakfiye var, bunların hiçbir tanesinde banka kurma iradesi yoktur. Varsa söylesinler. 27.000 tane vakfiyeden, bir tanesinde dahi banka kurma iradesi yoktur, kayda girmemiştir; ama, Vakıflar Genel Müdürlüğü banka kurmuştur. Eğer Sayın AKINTÜRK gibi, başlarında bir denetleyici olsaydı, banka kuramazlardı. Buna benzer pek çok misal vardır. Eğer irade aransaydı, kuramazdı; sadece Vakıflar Genel Müdürlüğü'nde çalışanlar değil, herhangi bir kimse, zamana göre hükmün, kaidelerin değişebileceği realitesinden hareket etmekte muhtardır. Vakıflar Genel Müdürlüğü, vakıfların parasının yüzde 75'ini banka sermayesi olarak koyamaz. Ama, kanun çıkarılır, "*Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün olumlu mütalaası üzerine*" Yani, vakfiyeden hareketle, vakfiye yorumlanarak. Aksi takdirde, dediğiniz gibi olsa, vakfiyeyi yorumlayamaz, bir kuruş bile alamaz.

Efendim, ben bu konuyu bu kadar uzatmak istemiyordum; ama, meselenin ince noktası şurasıdır: Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün takdir yetkisi, kanun vazının muradına rağmen, Anayasa Hukuku'nun genel kaidelerine rağmen, bir yönetmelik hükmü ile, bu yönetmelikte yapılan küçük bir değişiklikle, mazbut vakıfların üniversite kurmaya iştirakleri ve Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün her türlü takdir yetkisi önlenmiştir. Bu haksız ve hesapsız bir tasarruftur. Bunu arz etmek istedim.

Danıştay'ın verdiği karar, YÖK'ün kararının paralelinde falan değildir. Danıştay dairesindeki, ilgili dairedeki 5 üyeden 3'ünün ittifakıyla verilen karar şudur: YÖK eski kararını kaldırmış, o karardan rücu etmiş olduğundan, bu kararın tekevvününde üç merciden bir tanesinin kararından vazgeçmesiyle kararın alınmamış olacağından, üniversitenin kurulmamış olacağından bahisle bir karar almaya gerek görmemiştir. Hiçbir karar almamıştır. Buna mukabil, iki muhalif üye, gerek Anayasanın tariflerinde mevcut mânâya göre, gerekse 2547 Sayılı Kanunun 2880 Sayılı Kanun'la değişen bu

maddelerindeki açık paralelliğe göre, vakıf üniversiteleri (üniversite veya Yüksek Öğretim Kurumu)'nde kanunla kurulması lazım geldiğini ortaya koymuştur. "*Vakıf üniversitesinin de kanunla kurulması gerektir. Binaenaleyh bu yönetmelikteki bakan onayı hükmünün iptal edilmesi gerekir*" diye de muhalefet şerhi koymuşlardır. Yani, Danıştay YÖK'ün kararına paralel bir karar almış değildir. Hiçbir karar almaya lüzum görmemiştir. O da bir müzakere mevzuudur, hukukçular müzakere etsinler. Acaba, üç idari merciden ikisi kademe olduğu halde, son karar -yönetmeliğe göre- Millî Eğitim Bakanlığı'na, onun tasdikine bağlı olduğu halde, bunlardan birisi kararından rücu ettiği taktirde, karar tamamen ortadan kalkar mı, kalkmaz mı? Herhalde hukukçular bunda müttefik değildir. O, bizim işimiz de değildir.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN— Teşekkür ederiz.

Buyurun Sayın GÜZEL

Ülker GÜZEL — Efendim, Sayın Hocamızın Bezmi Alem Üniversitesi'nin kuruluşu, kuruluşundan sonra geçirmiş olduğu safhalar konusunda yapmış olduğu açıklamaya, biraz katkıda bulunmak için ben konuşma rica ettim. Söz verdiğiniz için teşekkür ederim.

Efendim, Bezmi Alem Üniversitesi, Vakıf Hukuku ve onun dışında bulunan diğer kanunlara uygun olarak kurulmuştur. Fakat, uygulamada kendisine getirilmiş olan bazı engelleyici hükümlerle, kuruluşunu tamamlayamadan ve üniversite öğretimine geçisine çok kısa bir süre kaldığı sırada, kuruluşu iptal edilmiştir. Ancak, Danıştay'ın vermiş olduğu bir kararla değildir. Sayın Hocamızın belirtmiş oldukları gibi.

Bezmi Alem Üniversitesi, 1853'tü zannediyorum sene, Bezmi Alem Valide Sultan'ın kurmuş olduğu, tamamen fakir fukara halkın eğitimi, sağlığı ve desiciklenmesi açısından kurulmuş olan bir vakıftır. O kadar, güzel duygularla kurulmuş olan bir vakıftır ki, Osmanlı İmparatorluğu'nun gerek askerî, gerek dinî, gerek sosyal, gerekse ekonomik yönden her zaman için desteklenen bir kuruluş, müessese olarak devam etmiş olan vakıflar, bugün maalesef şekil değiştirmiş, gayretinden ve kültüründen uzak bir şekilde devam etmektedir.

Bezmi Alem Üniversitesi'nin kurulmasındaki esas gaye, gerçekten çok güzel duygularla bu güzel müesseseyi başlatmış olan Bezmi Alem Valide Sultan'ın, fakir, fukara, kimsesiz insanlara, sağlık hizmeti verebilmek ve gerektiği zaman da eğitim hizmeti verebilmek için, kurmuş olduğu Vakıf Guraba Hastahanesi'nin ve onun külliyesinin devamını daha mükemmel bir hale getirebilmek; yani, biraz önce Sayın Hocamızın belirtmiş oldukları gibi, gayesinin tahakkuku, bugün Vakıf Guraba Hastahanesi'nin yüzde 40'ın altında bir kapasite ile çalışır bir hale gelmiş olduğu, gayesini gerçekleştirmekten uzaklaşmış olduğu bir dönemde, -ki bu durum Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün teftiş raporlarıyla tespit edilmiştir - böyle bir dönemde kurulmuştur, yaşatılmaya çalışılmıştır. Böyle güzel bir müesseseyi yeniden canlandırabilmek, topluma daha güzel imkânlarla hizmet verilmesini sağlayabilmek, aynı zamanda bu hizmeti modern teknolojiyle, yani tıp hizmetini getirirken, modern teknolojiyle çalışan bir üniversite, bir ilim irfan yuvası kurulması istenmiştir. O kadar güzel duygular ki bunlar, ben işin hukukî ve teknik yönüne girmiyorum, sayın konuşmacılar bunu gereği kadar izah etmeye çalıştılar. Ben biraz bu işin duygusal yönüne girmek istedim. Bezmi Alem Valide Sultan, gerçekten, bu vakfî kurarken, vakfiyesinde de açıklanmıştır. Vakıf Guraba Hastanesi, yüzde 40'ın altında kapasite ile daha fazla devam edemeyeceği için, yeni bir üniversite, modern bir teknoloji ile, özellikle kalp, beyin ve aile hekimliği, halka dönük, halkla diyalog kuran bir eğitim hizmetini, 50 kişilik bir talebe almak suretiyle başlayarak, götürme gayesiyle kurulmuştur.

Ancak maalesef şartların elvermemesi sebebiyle, böyle güzel bir üniversiteyi yeniden kurabilmek ve o kişinin kurmuş olduğu böyle bir hayır hizmetine daha iyi hizmet verebilmek ve bunu topluma mal edebilmek imkânından mahrum bırakılmıştır.

Teşekkür ederim efendim.

Buyurun Sayın ÇEVİK

Doç. Dr. Kemal ÇEVİK — Sayın Başkanım, vaktimiz doldu, kısaca arz edeceğim. Yalnız, Sayın Hocamız AKINTÜRK, bizim tebliğimizden daha uzun bir süre içerisinde konuştular. Ben tabii o kadar uzatmayacağım.

Efendim, önce Sayın Başkanın bazı hususlarda beyanları oldu, onları hemen belirteyim. Borçlar Kanunu'nun 520'nci maddesinde düzenlenmiş bulunan adi şirketin tüzel kişiliği yoktur, taraf ehliyeti de yoktur. Sadece, ortaklar davayı kendi adlarına açarlar, dava açıldığı zaman da ortaklar aleyhine açılır. Tabii ortakların sorumluluğu sınırsız ve müteselsildir. Bunu bir kere belirtmek istiyorum.

Sayın AKINTÜRK'ün belirttiği hususlarda, kendisiyle de ayrıca konuştuk. Bu üniversitenin kuruluşunda, Sayın KARATAŞ'ın belirttiği gibi, mesele enine boyuna tartışılmış çok uzun tetkikler sonucunda bu noktaya varılmıştır. Bezmi Alem Mazbut vakfı, o şekilde kurucu vakıflar arasına alınmıştır. Vakıf hukukunun üstadı Rahmetli Prof. Dr. BERKİ'den de -Ülker Hanım da hatırlarlar- bu konuda görüş alınmıştır. Kendisinin görüşü de burada mevcuttur.

İkincisi, - o tartışmaların üzerinde fazla durmak istemiyorum, Profesör KARATAŞ belirttiler - yalnız, Danıştay'da bizi destekliyor şeklindeki Muhterem Hocamın beyanatına katılamıyorum. Danıştay kararı elimde. İsterseniz okuyayım; ama, uzun sürer. Danıştay da bizimle beraber. Hatta, karşı oyunda, Bilkent Üniversitesi'nin, yani vakıf yükseköğretim kurumlarının yönetmeliğinin Anayasaya aykırı olduğu görüşü var burada. Bu karar size vereyim, isterseniz okursunuz.

Efendim, bir konuya daha açıklık getirmek istiyorum. Vakfiyede üniversite lafını aramak bir kere çağdışıdır. Onu söyleyeyim. Yani, mazbut bir vakıfta, üniversite kelimesinin aranması çağdışıdır. Artı, Vakıflar Kanununun, 17 nci maddesinde müsaade ederseniz okuyorum: "*Vazife ve şartlarının yerine getirilmesine maddeten imkân kalmayan -biraz önce hanımefendinin belirttiği vakıflarda, bu vazife ve şartları değiştirmeye, İdare Meclisi'nin kararıyla Umum Müdürlük yetkilidir*" şeklinde düzenleme vardır. Yani, bu spekülasyonlar, aslında, Bezmi Alem Üniversitesi'nin belirli yerlerden telkin edilmek suretiyle... Bu konulara girmek istemiyordum; ama, açıldığı için söyleyeceğim. Belirli yerlerden telkin edilmek suretiyle, kapatılması sebebiyle duyulan vicdanî rahatsızlığın ortadan kaldırılması için aranan beyhude çabalar ve gerekçelerdir. Benim, mazbut vakıflarla ilgili tebliğimi bu şekilde izah etmemin sebebi, onu da söyleyeyim; çünkü, mazbut vakıfların tüzel kişiliği, üniversitenin kurucu vakfı olması bakımından hayati ehemmiyet taşımasındandır. Bu konunun zabıtlara geçmesini istiyorum.

Sayın Genel Müdür, size de aynı şekilde belirtiyorum; çünkü sizde mütevelli heyetindeydiniz, Bezmi Alem Üniversitesi'nin. Sayın Uygur TAZEBAY da mütevelli heyet üyesiydi, istifa ettiler. Yani ben, mazbut vakıflara girerken, mazbut vakıflar tüzel kişiliğinin üniversitenin kurucu vakfı olması dolayısıyla, o tüzel kişiliğin açıkça ortaya konması bakımından o tebliğimi bu başlık altında sundum. Sayın Başkan hatırlarlar, girişte dedim ki, "**Üniversitenin hukukî yapısıyla ilgili sorular olursa, ona da sonradan cevap vermeye hazırım**".

Efendim, değerli arkadaşımız AVCI'nın görüşlerine katılıyorum. Bu konunun başından beri takipçisiyim, bu konuyla ilgili mevzuatı da takip ediyorum. Kendileri de takip etmişler, teşekkür ederim kendilerine. Gerçekten, bu vakıf üniversitesi yönetmeliği ve Yüksek Öğretim Kanunu'nda konuyla ilgili yapılan her türlü değişiklikler, vakıf yükseköğretim kurumları yönetmeliğinde sonradan

yapılan değişiklikler, bana makalede şamil olmak üzere kanun çıkarma veya hukuk kuralı koyma hususunu hatırlatıyor. Çünkü, bundan sonra bir kamu kurumunun müteveli heyeti bulunduğu bir mazbut vakıf, kurucu üyesi olduğu bir vakıf üniversitesini yürütemedikten sonra, diğer vakıfların Vakıf Yüksek Öğretim Kurumu kurarak faaliyetini sürdürmesi bana zor gibi görülüyor, -o vakıfların en üst denetim organı da Vakıflar Genel Müdürlüğü'dür. Aslında Bilkent Vakıfları'nın, kurucu vakıflarının denetimi Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından yapılır. Ama, Vakıflar Genel Müdürlüğü, işler selamlele devam ettiği için, bu denetimi iki yılda bir yapmaktadır. Yani, denetim istenirse, her türlü denetim ve bazı işleri engelleme söz konusu olabilir. Nitekim, bu işlerle fazla uğraştığımız için, bizimde bazı işlerimiz engellenmiştir. Üzerinde fazla durmak istemiyorum.

Bağlıyorum Sayın Başkan, yalnız burada bir husus var. Şimdi, Vakıf Yüksek Öğretim Kurumları'nın kurulmasıyla ilgili, -İnal Beyefendinin belirttiği- Yüksek Öğretim Kurulu'nun yetkisi, bizim sistemimizde, bizim hukuk sistemimizde bir tüzelkişinin kurulmasında benim kanaatime göre -hocaların belki farklı düşünebilirler- normlara uygunluk araştırılmasının yapılmasıdır. Yani, bir anonim şirket kurulurken, Ticaret Bakanlığı bu şirketin normlara uygun kurulup kurulmadığını tespit eder. Bunun gibi, norm denetimi yapmakla yetkilidir. Yüksek Öğretim Kurulu, bu denetimi yaparken, başvuran kurucu vakıflara, "Şu şu eksiklikleriniz vardır, bunları tamamlayın ve gelin, o şekilde size izin verebiliriz" demek zorundadır. Yani, Türk pozitif hukukunda, tüzelkişilerin kurulmasında norm denetimi söz konusudur. Yüksek Öğretim Kurulu'nun da, vakıf üniversitelerinin kurulmasına izin verirken, norm denetimi yapma yetkisi vardır. Eksikse, "Bunları tamamlayın" demesi lazımdır.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederiz efendim.

Müsaade ederseniz ben şöyle bağlayacağım; zaten yeni mevzuat çıktı biliyorsunuz. Bezmi Alem Üniversitesi, bu mevzuattan önceki bir olaydı. Her iki taraf da elinden geleni yapmıştır. Tabii, o zamanki mevzuatta, Yüksek Öğretim Kurulu'na verilen yetkiler böyleydi, belki bugün değişmiştir, belki yarın değiştirilir. O nedenle, mazide kalmış bir konu için... Mesela bundan sonra bir kanunla, demin de belirttiğim gibi, konu çözümlenebilir, ama, vakıf üniversitelerinin kurulmasında titiz davranmak şartıyla, zaruret olduğuna ben de inanıyorum.

Bugün, Amerika'nın bilim ve araştırmada ileri gitmesinin yegâne sebeplerinden birisi, yegâne sebebi de budur.

Buyurun Sayın AKINTÜRK.

Prof. Dr. Turgut AKINTÜRK — Efendim, ben bir-iki noktaya değinmek istiyorum. Eski mazbut vakıfların vakıfnamelerinde üniversite deyimini aramak çağdıdır buyuruyor sevgili ÇEVİK. İnsanın öğrencisiyle huzurunuzda münakaşa etmesi çok tatlı oluyor. Dikkat buyurulduysa, ben üniversite deyimini kullanmadım ve 130 uncu maddede de Yüksek Öğretim Kurumu'ndan söz ediliyor. Yüksek Öğretim Kurumu üst kavramdır. Üniversiteden başlar, meslek yüksekokuluna, hatta uygulama, araştırma merkezine kadar iner dedim ve "Eski vakıflarda üniversite deyimini aramıyoruz, âli mektep, yüksek mektep, medrese" konsun diyor Osmanlı, onu da arıyoruz dedim. Onun için, çağdıılıkla alakası yok. Üniversite lafını ben kullanmadım. Bu birinci husus.

İkinci husus: Sevgili öğrencim diyor ki, 17 nci maddede, Vakıflar Meclisi, vakfın gayesini değiştirme yetkisine sahiptir dediler. Üst tarafını okumadılar maddenin. Durduğu yerde değiştirmeyecek; vakfın gelirleri amacı gerçekleştirmeye müsait değil ise, değiştirecek, müsaitse değiştiremez. Vakıflar Meclisi, tıkr tıkr işleycn, gayesini gerçekleştiren bir vakfı... Öyle değil. Kendisiyle o zaman da uzun uzun konuştuk, kendisine söylemiştim.

Efendim, bu toplantının amacı, bu konularda aydınlanmaktır. Kişilerle çatışmak değildir. Ben

çok mütevazı, bilgisi çok az, çok kıt olan bilim adamıyım, izin verirseniz bilim adamıyım. Benim aldığım bilimsel terbiye, meslektaşlarımın yanlışlarını düzeltmek için yeni bir tebliğ hazırlamayı önlüyor, bana mani oluyor. Onun için teşekkürlerimi sunuyorum.

Benim hukukî bilgim, Sayın KARATAŞ kadar derin olmadığı için, ona cevap vermiyorum.

Teşekkür ederim efendim.

BAŞKAN — Teşekkür ederiz.

Vakıf üniversiteleri ve hukukî yapısıyla ilgili toplantıyı bitirmiş bulunuyoruz.

Hepinize teşekkür ederiz.